

SKIZOFRENI

Hvat er skizofreni?

Skizofreni er ein sjúka í heilanum, sum broytir tankar og atburð hjá tí sjúka. Sjúkan hevur við sær, at tann sjúki hevur tíðarskeið, har viðkomandi ikki dugir at skyna millum veruleika og egið hugflog. Kanningar, sum eru gjørdar seinastu árin, vísa, fleiri menn enn kvinnur fáa skizofreni.

Sjúkan byrjar aloftast í 15-30 ára aldri. Vandin at fáa skizofreni er minni enn 1 prosent. Sum avvarandi til ein person við skizofreni er vandin øktur. Jú tættari tú ert í familju, jú størri er vandin fyri sjálvur at gerast sjúkur.

Kelda: netdoktor.dk

- Tey flestu fólkin vita lítið um skizofreni og aðrar sálarsjúkur. Tey hava kanska sæð onkran film, og so halda tey, at soleiðis eru øll fólk við eini sálarsjúku, sigur Jóannes Joensen

Myndir: Eyðbil Myndir

gjørdist annarleiðis enn vænta.

- Eg fleyg frá Mallorca og til Danmarkar, og tann túrurin gekk væl. Á flogvøllinum á Kastrup byrjaðu røddirnar og ranghugsanirnar veruliga at gera vart við seg. Sá eg onkran til dømis við eini dokumentmappu, ímyndaði eg mær, at tað var ein lækni, sum skuldi tosa við meg. Slíkum hugsanum sat eg við. Eg var so í øðrviti, at eg kláraði heldur ikki at finna innskrivingardiskin, fortelur Jóannes Joensen, sum ristir við høvðinum, tá hann hugsar um, hvussu illa hann var fyri á hesi ferðini.

Í flúgvarinum, sum skuldi til Føroya, bleiv heilt galið.

- Vit vóru komin út á flogbreytina, tá eg bráðliga fór at hugsa, at ein bumba var á flogfarinum, og flogfarið fór at spreingjast í luftina,

og vit fóru at detta niður. Eg var als ikki í iva, um at tað var soleiðis, tað var. Eg segði tað við flogternuna, og hon syrgdi fyri, at eg kom úr flogfarinum, minnst Jóannes Joensen. Komin úr flogarinum, bleiv hann handtikin av politinum og koyrdur á lukkaðu deild á sjúkrahúsinum í Glostrup, har hann var í 10 dagar, áðrenn hann slapp heim til Føroya. Tað er einastu ferð, hann hevur verið innlagdur. Sjálvur helt hann ikki, at nakað bagdi sær tá.

- Eg hugsaði, at tað var ikki mær nakað feilt, men øllum hinum fólkunum, sigur Jóannes Joensen og leggur afturat, at tað júst er soleiðis, fólk við skizofreni ofta hava tað; tey hava torført við at góðtaka, at tað, tey hugsa, ikki er veruleiki.

- Tá eg so kom til Føroya,

fór eg á Landssjúkrahúsið, men sálarlæknin har, Sofus Joensen, helt meg vera hampiliga væl fyri tá, so hann gav mær tablettir fyri skizofreni, og eg slapp heim til Leirvíkar. Og her havi eg so havt mín gerandisdag líka síðani.

Hoyrir røddir

Hóast Jóannes Joensen hevur tikið heilivág, líka síðani hann gjørdist sjúkur um aldarskiftið, er gerandisdagurin nógv merktur av, at hann hevur eina sálarsjúku.

- Tað hevur allatíðina verið torført hjá mær at passa eitt arbeiði, tí eg hoyri fyri mær. Harafturat havi eg torført við at hugsavna meg í langa tíð. Eftir ein tíma fara tankarnir á flog, og eg fái illa savna meg um tað, eg skal gera, greiðir Jóannes Joensen frá.

Heilivágurin hevur við sær, at hann altíð kennir svongd, er linur og kann til tíðir ristast í fingunum og beinunum. Men Jóannes Joensen er fegin um, at hann kann taka heilivág fyri skizofreni, tí hann merkir væl, at røddirnar í høvðinum gerast færri, tá hann tekur heilivágin.

- Tá eg leggi meg at sova um kvøldarnar, tá hoyri eg ofta røddir. Tað er akkurat, sum at tær koma út gjøgnum munnin, og tí snakki eg við meg sjálvan. Tá eg havi havt tað ordiliga ringt, er tað, at eg síggi ymiskt fyri mær, sum ikki er í veruleikanum. Tíbetur havi eg ikki havt nakað veruligt tilbakarfall í fleiri ár, sigur Jóannes Joensen, sum heldur, at tónleikurin er ein stór hjálp, tá hann hevur tað ringt.

- Er tað onkur dagur, har

eg hoyri fyri mær, taki eg violinina, floyti eitt lag og skrivi niður á nótapappír. Eg plagi at gera ametriskan tónleik, har sløgini fella øðrvísi í tónleikinum, enn tey vanliga gera, og eg fái skrivað nógv, tá eg hoyri fyri mær røddir. Tónleikurin hjálpir mær væl, sigur Jóannes Joensen.

Fólk vita lítið

Tann 11. október er altjóða sálarheilsudagur, har ljós hvørt ár verður varpað á sálarsjúkur. Og tað heldur Jóannes Joensen, er ógvuliga týðningarmikið.

- Tey flestu fólkin vita lítið um skizofreni og aðrar sálarsjúkur. Tey hava kanska sæð onkran film, og so halda tey, at soleiðis eru øll fólk við eini sálarsjúku, fortelur Jóannes Joensen, sum tó ikki sigur seg hava upplivað, at fólk hava ávísar fordómar

ímóti sær, tí hann hevur skizofreni.

- Tað er ikki soleiðis, at eg eri vandamikil og kann finna upp á at gera alt møgult. Fólk, sum eru í eini psykosu og hava tað ordiliga ringt, kunnu møguliga verða vandamikil, men tað er sum oftast, tá tey eru undir trýsti ella verða provokerað. Sjálvur havi eg øst meg og skeldast við onkran, tá eg havi kent meg pressaðan, sigur Jóannes Joensen.

Skizofreni er ikki ein kronisk sjúka, og tí vónar Jóannes Joensen, at hann einaferð verður frískur.

- Tað, sum er keðiligt, er at verða kallaður ónytt, tí fólk ikki hava innlit í sjúkuni. Tíbetur havi eg tað hampiliga gott og klári at hava ein gerandisdag – við góðari hjálp frá heilivágnum.

rannva@sos.fo